

Entartete Kunst, avagy az elfajzott művészet

*Tanulmányok Max Nordau halálának
századik évfordulója alkalmából*

ORSZÁGOS RABBIKÉPZŐ
ZSIDÓ EGYETEM
JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY
UNIVERSITY OF JEWISH STUDIES
בית מדרש לרבנים
האוניברסיטה ללימודי היהדות ביהודים

SZEGED HUMANITIES PRESS

Szegedi Tudományegyetem, Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar,
Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem

Szeged – Budapest

2024

LITTERAE HUMANIORES

A szerkesztőbizottság tagjai:
Gyenge Zoltán, Sándor Klára, Kiss Attila, Laczkó Sándor, Zenón Luis Martínez,
Kent Cartwright, Hoczopán Szabolcs

A kötet szerkesztői:
Balázs Gábor, Gábor György, Gyenge Zoltán, Vörös Kata

© A kötet szerzői

SZEGED HUMANITIES PRESS

University of Szeged, Faculty of Humanities and Social Sciences
Jewish Theological Seminary – University of Jewish Studies

A borító Ludwig Tersch plakátjának felhasználásával készült.
(Entartete Musik című kiállítás, Düsseldorf, 1938)

Felelős kiadó: Gyenge Zoltán
Felelős szerkesztő: Sándor Klára
Borítóterv: Gyenge Anna Júlia
Olvasószerkesztő: Daróczi Enikő
Nyomdai előkészítés és kivitelezés: Innovariant Nyomdaipari Kft.

DOI: <https://doi.org/10.14232/lh.2024.2>

ISBN 978-963-688-017-0

ISBN 978-963-688-018-7 (PDF)

ISSN 3057-9449 (Nyomtatott)

ISSN 3057-9929 (Online)

TARTALOM

Előszó..... 7

MAX NORDAU

UJVÁRI HEDVIG: Max Nordau *Entartung*jának helye
kora szellem- és fogalomtörténetében 21
BOLGÁR DÁNIEL: Nordau Miksa és a magyarok 37

ENTARTETE KUNST, AVAGY AZ ELFAJZOTT MŰVÉSZET

GYENGE ZOLTÁN: A sematizmus művészete – a művészet sematizmusa 61
BASICS BEATRIX: Az „Entartete Kunst” jegyzék..... 79
RADNÓTI SÁNDOR: Ízlés-érvek a degenerált művészetről..... 101
MÉLYI JÓZSEF: Hosszú árnyékok 119

A TÖRTÉNELEM ELFAJZÁSAI

SZÉPLAKY GERDA: Művészet és erő..... 133
SZILÁGYI ÁKOS: A sztálini korszak „elfajzott művészete”: a formalizmus... 147
GELENCSÉR GÁBOR: Közös nevező 169
CSUNDERLIK PÉTER: „Mintha trágyát szervíroztak volna” –
A Tanácsköztársaság kultúrpolitikájának recepciója
az 1919 utáni ellenforradalmi irodalomban..... 185

A LÉLEK ELFAJZÁSAI

PLÉH CSABA: A modern művészet értelmezése a mai naturalista
pszichológiákban..... 197
BOROS GÁBOR: „Velenes foglya” és a robusztus kecskeláb..... 209
FALUDY JUDIT: Pain-taking ceramic 227
HAJDU ISTVÁN: Három esettanulmány az árulás és tiltás
gazdag praxisából 243
NAGY MÁRTA: A szólás szabadsága versus (?)
művészi önkifejezés szabadsága 251

A TÁRSADALOM ELFAJZÁSAI

GÁBOR GYÖRGY: Elfajzott világ, elfajzott test	273
PINTÉR TIBOR: „...Kéjes és kegyetlen emberek szórakoztatása...” – A 17–18. századi kasztrált operaéneklés mint elfajzott művészet?	299
KISANTAL TAMÁS: „Ezt nem szabad látni”	313
SÁNDOR KLÁRA: A nyelv elfajzásának lehetőségei	333
FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ: Elfajzott művészet – elfajzott gondolat. Woke, Cancel Culture és a többi...	357

SZÖVEG ÉS KÉP ELFAJZÁSAI

CZEGLÉDI ANDRÁS: Értésítjük arról, hogy meghalt.	375
SZŐNYI GYÖRGY ENDRE: Magyar ezoterikus gondolkodók ,elfajzottá változtatása’ 1948 után: Hamvas Béla & Co.	385
PEREMICZKY SZILVIA: A vallás színrevitele	401
VALASTYÁN TAMÁS: Az ablak peremén – és azon túl.	421
GYIMESI TIMEA: Az elfajzott látásmód mint kortárs írói program, avagy Marie Darrieussecq „életrajza” Paula Modersohn-Beckerről.	437